

Sjálvandi í Føroyum

Oddagrein

Í NÆSTU viku verða samráðingar millum landsstýrið og dansku stjórnina. Enn er ikki greitt, um hesar samráðingar verða í Danmark ella í Føroyum. Tað nýggjasta er, at tær møguliga verða í Havn.

Ja, hví ikki! Ella - sjálvsagt. Nú hava tað verið samráðingar millum landsstýrið og stjórnina fleiri ferðir hesi seinastu árin, og tær hava altíð verið í Keypmannahavn.

EFTIR okkara tykki er tað skilgott at royna at hava slíkar samráðingar í Føroyum eisini. Hvørvið tað kann vera ein taktiskur og psyko-logiskur fyrimunur fyri okkum eisini skulu vit ikki siga, men tað kundi hent.

DAGIN fyri danska fólkatingsvalið hevði Sos-ialurin samrøðu við formannin í Vinstra, Uffe Ellemann Jensen, sum tá stóð til at geast næsti forsætisráðharrin í Danmark. Uppá fyrispurn-ing helt Uffe Elleman tað vera eitt gott hugskot at hava komandi samráðingarnar við føroy-ingar um bæði bankaendurgjald og skuld í Føroyum. Vónandi sær eisini núverandi for-sætisráðharrin Poul Nyrhetta sum eitt gott uppskot: Hann skal í hvussu er vita, at hann er vælkominn til Føroya saman við sínum næstu medarbeiðarum og ráðharrakollegum. Tað kundi sogar fingið eina heilt nýggja dimensión inn í viðurskiptini millum Føroya og Dan-mark, at slíkar týðandi samráðingar vórðu hildnar í Føroyum.

FYRI fólkíð her og ikki minst fyri føroysku miðlarnar hevði hetta kunnað fingið stóran týðning. Tað hevði gjørt, at føroysku fjøl-miðlarnir betri og bítigari høvdu kunnað fylgt við hesum fyri okkum øll so týðandi sam-ráðingum. Øll vita, hvussu kostnað-armikið tað er at skula senda stór fjølmiðlalið til Dan-markar. Lat okkum nú sleppa at gera hetta so týðandi arbeiðið her heima hjá okkum. Og latið Føroya fólk sleppa at fylgja hesum uppá „nærhond“.

TÁ hetta er sagt, so eigur tað eisini at verða mint á, at Nyrupstjórnin ikki áður hevur viljað hildið hesar samráðingar í Føroyum. Tað verður hervið harðliga átaláð, at Nyrup ikki vísti landsstýrunum hjá bæði Maritu Petersen og Edmund Joensen tann sama söma, sum hann helst nú fer at vísa nýggja landsstýrunum. Tá Nyrup nú fer at ganga hesum ynski føroyinga á mæti er vert at spyrja: er tað tí at danska stjórnin nú er í so trøngum skóm, at hon kennir seg noydd til tess - ja fyri í heila tikið at kunnað bjarga sínum egna skinni á fólkatíngi? Nyrup skyldar ikki minst táverandi lögmanni Maritu Petersen eina almenna umbering fyri - ikki bert handfaringina hjá Lykketoft av bankamálinum men eisini fyri ikki at hava víst Føroyum og ikki minst einum bróður-flokki nóg stóra virðing. Kann vera at Nyrup undir vitjanini fer at brúka tíð til netup at koma við hesi umbering. Livst so spyrst.

Sosialurin

Opið bræv til Finnboga Arge landsstýrismann í arbeiðsmarknaðarmálum:

Er Arbeiðsloysisskipanin almenn ella privat?

28. februar 1998 skrivaði eg bræv til Arbeiðsloysisskipanina við umbøn um innlit í ávíst mál, sum stovnurin hevur avgreitt. Í svari, dag-fest 04.03.1998, noktar stovnurin at víðgæra umbøn mína, við hesi grundgeving: „Arbeiðsloysisskipanin metur seg ikki at kunna roknað sum part av al-mennu fyrisingini undir heimastýrinum“.

Í skrivi til ALS, dagfest 6. mars 1998, mótmælti eg avgerðina hjá stovninum. Eg vísti fyrst og fremst á:

- at Arbeiðsloysisskipanin er sett á stovn sambært Løgtingslóg nr. 17 frá 10.03.1992

- at Arbeiðsloysisskipanin verður ríkin sambært Løgtingslóg nr. 113 frá 13.06.1997

Harafurtar vísti eg á tær fyrisingarlígu heimildir, sum eru veittar stovninum við Løgtingslóg nr. 113 frá 13.06.1997:

- skuld móttvegis ALS kann krevjast inn við panting (§ 9, stk. 2 og § 12, stk. 3). Panting hoyrir undir fyrisingarreglin og viðvíkur altíð krøvum frá tí almenna móttvegis borgara. Hevur stovnurin rætt til at krevja skuld inn við panting má talan sostatt verða um ein almennan stovn.

- stýrið fyri ALS hevur

heimild til at gera kunn-gerðir (§ 12, stk. 6, § 13, § 14, stk. 2 og 3, § 16, stk. 4 og 5, § 20, § 21 og § 24, stk. 4). Kunngerðir verða gjørðar við heimild í lóg, og talan er altíð um, at ein fyrisingarmyndugleiki hevur fingið heimild frá lóggevara til at gera algyldugar fyrisingarreglur við gildi fyri borgararnar. ALS hevur fingið tilfara heimild, og má stovnurin tí verða at rokna sum ein fyrisingarmyndugleiki.

- ALS kann útvega sær upplýsingar frá Toll- og Skattstovu Føroya og frá Almennastovuni.

„til nýtslu í sambandi við útrókn og eftirlit við út-gjaldsupphæddum“ (§ 27 stk. 1 og 2). Sambært Fyri-sitingarlógini (Løgtingslóg nr. 132 frá 10.06.1993 um fyrising) stendur í § 27:

„Upplýsingar um heilt privat viðurskipti hjá einstak-lingum...er ikki loyvt at lata øðrum fyrisingarmyndug-leika. Stk. 2: Tær í stk. 1 nevndu upplýsingar kunnu to latast víðari til annan fyr-isingarmyndugleika í tað, tað fylgir av lóg ella á-setningum við heimild í lóg, at upplýsingin skal latast víðari. Tað sæst av hesum, at einans fyrisingarmynd-ugleikar kunnu fáa rætt til innlit í tey viðurskipti, sum

nevnd verða í § 27 stk. 1 og 2 í Fyrisingarlógini. Tá ALS hevur serstakan lóg-arfestan rætt til tilfari innlit má ALS soleiðis verða at roknað sum ein fyrisingarmyndugleiki, og sostatt má stovnurin vera at rokna sum ein partur av „almennu fyr-isingini undir heimastýri-num“.

Í skrivi, dagfest 18.03.1998, váttað ALS at hava móttikið kærur mína. Men stóðan hjá ALS er ó-broytt:

„Arbeiðsloysisskipanin er framvegis av teirri upp-fatan, at hon ikki kann rokna-sum partur av almennu fyrisingini undir heima-stýrinum, og tí ikki er um-fatað av lögtingslóg nr. 133 frá 10. juni 1993 um innlit í fyrisingina.“

Viðari stendur:

„Arbeiðsloysisskipanin vil mæla til, at tygum leggja málið fyri dømsvaldið til endaliga stóðutakan, um tygum framvegis er ósam-dur við niðurstøðuni hjá Ar-beiðsloysisskipanini“.

Tessvegna at eg eri sann-førdur um, at ALS sjálvandi er partur av almennu fyr-isingini undir Landsstýri-num, og tessvegna at ALS á ongan hátt hevur grund-givið fyri, hví stovnurin ikki skuldi verið at mett sum so-vorðin, avgjórði eg, heldur

enn at stevna, at kæra málið fyri Landsstýrið.

Í skrivið, dagfest 18. mars 1998, til landsstýrismannin í arbeiðsmarknaðarmálum (sum tá var Óli Jacobsen) kærði eg leiðsluna á ALS fyri brot á ávíkavist Fyri-sitingarlógina og Lógina um alment innlit. Í skrivi-num bað eg Landsstýrið taka støðu til, hvørt ALS er ein partur av almennu fyr-isingini í Føroyum ella ikki.

Síðani tá hevur deyð-tøgn valdað úr Landsstýri-num. Eg havi hvørki hoyrt orð ella eið, sum bara ber brá av ein viðgerð. Hetta harnar meg almikið. Kann tað verða rætt, at stovnar, hvørs einasta endamálið er at fremja í verki tær lógir og ásetingar, sum Føroya Løg-ting samtykkir, kunnu av-gerða at seta seg sjálvar utt-anfyri lóg og rætt? Tekur Landsstýrið undir við hesi framferð?

Tað skal tí vera mín vón, at Landsstýrið nú vísir mæt-tann söma, at tað hirðir at svara mær uppá spurningin: Er Arbeiðsloysisskipanin almenn ella privat?

Við vón um skjóta og sakliga viðgerð
Keypmannahavn 27/05/98

Jóanes N. Dalsgaard

Til minnis um Svanhild Rasmussen

f. 26/7.1935 - d. 05/10.1997

Lag: Eg hómi eitt land handan handastu iður.

Á várið tá blóman so fegin man spretta á sumri hvønn teig og hvørt gyl hon vil metta um heysti hon frødist hvat hon hevur virkað hon royntir at trívast á vetrinum myrka.

Men kold legðist hondin, og blóman er fólmað og vit standa spyrjandi hjarta er kólmað nú plássið er tómt ongin látur at hoyra bert syrgjandi tónar teir fævna um oyra.

Ja góðasta Svanhild, sárt saknir vit kenna tá boðini komu, vit tær lótu renna, ei skiltu vit nakað bert spyrjandi stóðu nústeðga varð røddin í ráðið góðu.

Tá halgubók lesa, tó ikki alt skilja at spurvin hann fellur, bert eftir Guds vilja hann dagarnar kennir og háirni telur hans vegur er hægti tá tíðartal velur.

Mong minnini góð eftir teg altíð hava eitt serstakt tá lílur úr mold mundi grava tí tú vildi hugna um gestir so trúgva tú fann altíð okkurt um kavakledd túgva.

Tá tú nú ert farin, sum nakað her restar frá tær altíð fingi, til dagarnar flestar tá siti var saman, mong stuttlig var lótan men vit mugu liva, um tú svevur søtan.

Teir kærastu synir, teir allir teg sakna ein dag aftur heima, vit øll skulu vakna har er eingin sorg ongin deyð sum krevur har Harrin ein bústað til øll síni hevur.

Vit øll drýpa høvur, og æra titt minni um bert kundu lært til at hava títt sinni. Farvæl góða Svanhild vit síggjast skjótt aftur tá tung er ei gotan tí fóturin lættur.

Ein seinasta heilsan og tókk.

Starvsfelagarnir í kókinum
á Landssjúkrahúsinum